

Metodické vysvětlivky

Základním zdrojem údajů o počtech zemřelých dle příčiny smrti jsou pramenná díla statistického úřadu *"Pohyb obyvatelstva v republice Československé (Československé socialistické republiky, České socialistické republiky, České a Slovenské Federativní republiky, České republiky)"* za příslušný rok a v období protektorátu *"Pohyb obyvatelstva"* za příslušný rok. Od roku 2006 vychází pramenné dílo pod názvem *"Demografická ročenka České republiky"*.

Dalším zdrojem údajů byla publikace statistického úřadu *"Statistika příčin smrti a statistická klasifikace nemocí, úrazů a příčin smrti v Československu"* vydaná v roce 1956, autoři Dr. Vladimír Srb a MUDr. Václav Haas (dále jen publikace Dr. Srba a MUDr. Haase).

Dále byly využity publikace s jednotlivými revizemi mezinárodní klasifikace nemocí, úrazů a příčin smrti. I když v dřívějších letech neměly revize pořadová čísla, zde pro zjednodušení odkazů čísla uvádíme (pořadová čísla byla vytvořena zpětným odvozením, které bylo použito v publikaci Dr. Srba a MUDr. Haase).

Platnost revizí mezinárodní klasifikace nemocí a příčin smrti

Číslo revize	Revize z roku	Období platnosti revize
3.	1920	1919-1930
4.	1929	1931-1940
5.	1938	1941-1948
6.	1948	1949-1957
7.	1955	1958-1967
8.	1966	1968-1978
9.	1976	1979-1993
10.	1993	1994-dosud

Při posuzování příčin úmrtí je třeba mít na paměti, že se členění, klasifikace a sdružování do skupin v čase podstatně měnilo, přičemž mnohdy stejně nebo podobně označené nemoci a příčiny smrti nemusí znamenat stejný nebo blízký obsah.

Údaje jsou většinou za území odpovídající dnešní České republice. Za roky 1919-1937 se jedná o souhrn za samostatně publikované údaje za Čechy a za Moravu a Slezsko. Od roku 1946 je publikován již souhrn za uvedená území.

Výjimkou je období roku 1938-1946. Jediným zdrojem údajů o zemřelých dle příčin smrti za toto období (údaje zde uvedené) jsou publikace *Pohyb obyvatelstva*. Publikace za roky 1938-1940 byla vydána v roce 1944 s uvedením, že se jedná o data za protektorát Čechy a Morava a bez německých státních příslušníků na tomto území. Publikace za roky následující byly vydány až po 2. světové válce (za rok 1941 a 1942 v roce 1945, za roky 1943 a 1944 v roce 1948, za roky 1945 a 1946 v roce 1949) a to s následujícími vysvětleními. Údaje za roky 1941-1944 se týkají území země České a Moravskoslezské bez pohraničí (tedy stejné území jako je předešlé označení protektorát Čechy a Morava) a bez německých státních příslušníků. Údaje za roky 1945 a 1946 jsou již za obnovené původní území země České a Moravskoslezské (tedy včetně pohraničí), ale bez obyvatel německé národnosti.

Později publikované údaje o počtu zemřelých v letech 1938-1946 rekonstruující data na srovnatelné územní vymezení před tímto obdobím byly jen za zemřelé celkem, to je bez rozdělení dle příčiny úmrtí. Z tohoto důvodu se zde uvedené údaje liší od zmíněných rekonstruovaných údajů.

Vnější příčiny úmrtí byly v jednotlivých revizích uváděny jako Zevní příčiny, Smrti násilné a úrazové, Zevní příčiny smrti, Úrazy a otravy podle vnější příčiny, Úrazy, otravy a násilí (vnější příčina), Vnější příčiny poranění a otrav. Vnější příčiny úmrtí byly za období 3.-5. revize součástí souhrnných přehledů o příčinách smrti. Od 6. revize (tj. od roku 1949) jsou tyto příčiny sledovány ze dvou pohledů: jednak podle vnější příčiny, která smrt způsobila (zdrojů event. okolností úrazu, poranění, otravy), jednak podle anatomické lokalizace zasažení vnější příčinou vedoucí ke smrti či způsobu zasažení.